

Gemeenteraad Harderwijk
t.a.v. raadfracties CDA, ChristenUnie en D66
Postbus 149
3840 AC HARDERWIJK

datum: 3 december 2025
ons kenmerk: 02430000235067 / 02430000816472
uw brief van: 30 oktober 2025
uw kenmerk:
onderwerp: Beantwoording schriftelijke vragen CDA, ChristenUnie en D66 over de voormalige Synagoge

Geachte mevrouw Morren, mevrouw Kisjes en mevrouw Buurman-Kuiper,

Op 30 oktober 2025 heeft u namens de fracties van CDA, ChristenUnie en D66 schriftelijke vragen gesteld aan het college inzake de voormalige Synagoge in Harderwijk. Middels deze brief beantwoorden wij uw vragen.

Vraag 1

Kan het college inzichtelijk maken welke inspanningen er de afgelopen periode zijn verricht om de voormalige Synagoge te behouden voor de Stichting Joods Erfgoed?

Antwoord vraag 1

Het college is al een aantal jaar in gesprek met de Stichting Joods Erfgoed, om de voormalige Synagoge te verbouwen tot een nieuwe belevenisexpositie. Hiervoor is het college, in samenspraak met de stichting Joods Erfgoed en de provincie, uitvoerig bezig geweest met het verkrijgen van een subsidie uit de Regiodeal. Voor deze subsidieaanvraag was het in eigendom verkrijgen van de voormalige Synagoge door de gemeente noodzakelijk, zodat er zekerheid is tot het kunnen uitvoeren van de activiteiten in het bewuste pand en co- financiering vanuit de gemeente. Hiervoor heeft de gemeente onderhandelingen gevoerd met de eigenaren. Op enig moment hebben de eigenaren gemeend om het vastgoed te willen verkopen middels een inschrijving. Hieraan heeft de gemeente meegedaan en een marktconforme bieding gedaan op basis van de taxatie. Dat heeft niet tot gunning van het pand geleid.

Vraag 2.

De fracties van CDA, CU en D66 hechten groot belang aan het behoud van herinneringen aan de Joodse gemeenschap in Harderwijk. De voormalige Synagoge is daarin van grote betekenis: een uniek en historisch waardevol gebouw dat ons herinnert aan het verleden en de gebeurtenissen die de Joodse gemeenschap hebben getroffen. Deelt het college onze zorg dat de herinnering verloren kan gaan en welke acties worden hierop ondernomen?

Antwoord vraag 2

Het college onderschrijft het belang van het behoud van de herinneringen aan de Joodse gemeenschap in Harderwijk. De voormalige Synagoge zal als gebouw in stand blijven, omdat het

organisatie eenheid: Team Ruimtelijk Beleid
behandeld door: M.P. Bouw
telefoonnummer: 0341 411 371
bijlage(n):

Havendam 56
Correspondentieadres:
Postbus 149
3840 AC Harderwijk
T 0341 411 911
E info@harderwijk.nl
W harderwijk.nl
B NL44 BNGH 0285 0033 13

gebouw een beschermd rijksmonument is. Zie hiervoor ook de beantwoording op de vragen 5 en 6. De doelen van de stichting Joods Erfgoed komen het best tot zijn recht in de voormalige Synagoge, omdat dit gebouw- naast de Joodse begraafplaats aan de Veldkamp- het enige gebouwde monument in Harderwijk is, wat herinnert aan de Joodse gemeenschap. Het college heeft zich daarom ingespannen om de voormalige synagoge te behouden voor de stichting Joods Erfgoed, zie hiervoor het antwoord op vraag 1.

Vraag 3.

Nu de Stichting Joods Erfgoed, na hun onderzoek en met momenteel lopende subsidieaanvragen, bezig is met een nieuwe invulling voor het pand: Acht het college het wenselijk en/of mogelijk om deze nieuwe invulling eventueel op een andere locatie te realiseren? Zo ja, welke locaties worden hierbij betrokken?

Antwoord vraag 3

Nu de voormalige Synagoge is verkocht, heeft de Stichting pas op de plaats gemaakt met de subsidieaanvraag en is nu aan het onderzoeken of er andere mogelijkheden zijn om haar werk voort te zetten. Als de stichting ons benadert om hierin wat te betekenen, zullen wij dit - binnen onze mogelijkheden- met de stichting oppakken.

Vraag 4.

Er zijn signalen dat er plannen bestaan voor de vestiging van een denksportcentrum in de voormalige Synagoge. In hoeverre acht het college dit initiatief passend binnen de maatschappelijke functie die op dit gebouw rust? Kan het college toelichten of en hoe dit verenigbaar is met de huidige bestemming en het gemeentelijk beleid?

Antwoord vraag 4

Op dit moment is er geen aanvraag omgevingsvergunning of een principeverzoek voor de vestiging van een denksportvereniging bij ons ingediend. Wel is algemene informatie bij ons gevraagd, over de mogelijkheden die het omgevingsplan (voorheen bestemmingsplan) hiervoor biedt. Het pand heeft in het omgevingsplan de bestemming "Centrum Maatschappelijk" en is bestemd voor maatschappelijke voorzieningen. Indien een Denksportcentrum in verenigingsverband door de denksportverenigingen wordt gebruikt, past dit binnen de bestemming 'Centrum-Maatschappelijk' Indien het denksportcentrum een commerciële exploitatie van het gebouw is, past dit niet binnen de bestemming Centrum- Maatschappelijk.

Vraag 5.

Bovendien willen wij het college vragen in hoeverre de plannen voor het denksportcentrum rekening houden met het feit dat de voormalige Synagoge een rijksmonument is. Dit brengt immers specifieke wettelijke bescherming en eisen met zich mee voor de bestemming en het gebruik van het gebouw. Kan het college toelichten hoe deze monumentale status wordt meegenomen in de beoordeling van het initiatief, en of de plannen in lijn zijn met de richtlijnen voor behoud van rijksmonumenten?

Antwoord vraag 5

De bescherming als rijksmonument geldt volgens de Erfgoedwet voor de gehele onroerende zaak, zowel exterieur als interieur. Wanneer men wijzigingen aan het pand wil uitvoeren, is hiervoor een omgevingsvergunning 'wijzigen rijksmonument' vereist, met uitzondering van normaal onderhoud en in pandige wijzigingen van een onderdeel, dat uit oogpunt van monumentenzorg geen waarde heeft. Bij de aanvraag omgevingsvergunning wordt er beoordeeld of de aangevraagde wijziging in overeenstemming is met het belang van de monumentenzorg. Hiervoor vragen wij advies aan de adviescommissie Omgevingskwaliteit en bij ingrijpende wijzigingen ook advies aan de minister van OC&W via de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed.

Zoals hiervoor aangeven, is voor inpassende wijzigingen alleen een omgevingsvergunning vereist voor onderdelen die vanuit oogpunt van monumentenzorg waarde hebben. Behoudens een oude kelder, dateert bijna het gehele interieur van de voormalige Synagoge uit de jaren tachtig van de vorige eeuw en heeft vanuit oogpunt van monumentenzorg geen waarde. Deze interieuronderdelen kunnen zonder omgevingsvergunning 'wijzigen rijksmonument' worden gewijzigd.

Vraag 6.

Daarnaast vinden de fracties het van groot belang dat de voormalige Synagoge ook aan de buitenzijde herkenbaar blijft als historisch en symbolisch erfgoed, mede gezien de gedenksteen met namen en het kunstwerk: vioolspeler van Natasja Bennink. Hoe wordt hier in de toekomst mee omgegaan en blijft dit waardevolle erfgoed bewaard aan de buitenzijde van het gebouw?

Antwoord vraag 6

Het Kunstwerk vioolspeler van Natasja Bennink, valt niet onder het eigendom en beheer van de nieuwe eigenaar van de voormalige synagoge. Het Kunstwerk staat op gemeenteground en is in eigendom van het Stads museum. Het stadsmuseum draagt ook zorg voor schoonmaak en onderhoud van het beeld.

Zoals in antwoord 5 aangeven is, is voor het wijzigen van het exterieur van het gebouw een omgevingsvergunning 'wijzigen rijksmonument' vereist, behoudens normaal onderhoud (b.v. schilderwerk, mits de kleur niet wijzigt). Dit geldt ook voor het wijzigen en/of verwijderen van aangebrachte elementen die na de aanwijzing als rijksmonument zijn aangebracht, zoals de gedenksteen op de gevel (de Synagoge is in 1971 aangewezen als rijksmonument). Als voor het verwijderen van de gedenksteen een omgevingsvergunning wordt aangevraagd, dan zullen wij deze aanvraag beoordelen zoals in antwoord 5 is aangegeven.

Vraag 7.

Is het college op dit moment in gesprek met de initiatiefnemers van het denksportcentrum? Zo ja, kunt u toelichten hoe deze gesprekken verlopen? Zo nee, bent u bereid met hen in gesprek te gaan over de zorgen die er zijn in onze samenleving?

Antwoord vraag 7

Er is de afgelopen jaren regelmatig ambtelijk overleg geweest met verschillende denksportverenigingen om denksport beter te positioneren in Harderwijk. Het oprichten van een denksportcentrum was één van de onderwerpen op de agenda. Er zijn met het denksportcluster verschillende mogelijkheden onderzocht. De aankoop van de Joodse synagoge is niet besproken in dit overleg. Na aankoop is er vanuit het college nog met de nieuwe eigenaar gesproken over de invulling en mogelijkheden van het pand.

Wij gaan er vanuit dat uw vragen hiermee voldoende zijn beantwoord. Mocht u toch nog vragen hebben, dan kunt u contact opnemen met de heer M. Bouw, adviseur erfgoed, via m.bouw@harderwijk.nl of 0341- 411 371.

Met vriendelijke groet,
Burgemeester en wethouders van Harderwijk,

mevrouw F.H.W. de Jong
secretaris

de heer J. Joon
burgemeester